

Enkele gegevens over 'den Disch'

René (+) en Margriet De Keyser

Wat we nu het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn) noemen was vroeger de COO (Commissie voor Openbare Onderstand). Eertijds werd dit 'den Disch' genoemd. De verantwoordelijken van deze hulporganisatie hadden in de kerken hun eigen zitjes en bij kerkelijke diensten deden ze de omhaling in de kerk. Hieronder geven we een kort overzicht.

Die goede oude tijd was voor een zeer groot deel van de bevolking niet zo heel goed, als we zien bij welke gelegenheid bv. bij een sterfgeval en voor welke kleinigheden de mensen naar den disch gingen, ook voor het dagelijks brood gekend als 'het brood voor den arme'.

Op de 1ste mei werden de weeskinderen en oudere of gebrekkige mensen die geen bestaansmiddelen hadden, uitbesteed aan de minst biedende. In 1780 zien we het volgende:

"Condiën en de bespreken op den welke men van weghe Heer Joannes De Prest, pastoor der prochie van Oostkerke, benevens Hubertus De Smidt en Matthys en Tavernier beide in de qualiteyd van Dischmeesters der selve p(a)rochie wordt besteed aan den minst biedende de naeste de naervolgende dischgenoten dit voor den tijd van een jaer ingaende primo mey 1782".

Dan volgen de voorwaarden, nl. *"de personen behoorlijk te onderhouden van eten, drank en slaapgelegenheid. Voor de kinderen te zorgen dat ze de christelijke lering kennen zodat ze bekwaam zijn hun eerste communie te doen en hun naar school te laten gaan. De dischgenoten moeten behoorlijk onderhouden worden van kleren en linnen en in geval van ziekte is het doktersbezoek en de geneesmiddelen ten laste van den disch. Den 'aannemer' zal de kleren onderhouden doch mag niets kopen zonder toelating van den disch. Den aannemer mag geen druk uitoefenen op de aangenomene, doch deze mag ook niet weglopen. De uitbetaling zal gedaan worden per half jaar."*

De aannemer moet al de voorwaarden ondertekenen. Gezien velen niet konden schrijven, tekenden dezen na de formule *"dit is het merk"* met een kruisje. Het armbestuur had zijn inkomsten uit verscheidene bronnen; de eigendommen waren niet te onderschatten. We zien van 1824 : *"nieuwe legger geformeert bij mij onderschreven, landmeter ter commune Dudzele voorzien van patente voor het jaar 18 vierentwintig ten versoucke van den Heer Burgemeester Hubertus De Smidt en van de heren Dischmeesters van het aermenbestuur van Oostkerke van alle de goederen compteerende het voornoemde armenbestuur gelegen in de naer volgende gemeenten onder Oostkerke, Houcke, Westkapelle, Koolkerke en Dudzele met hunnen kaerten en de nieuwe kanten en bouten van ieder paerte en de gebruykers, bestaande in zaeylanden, grassingen en bosschen. 1824"* (getekend P. Mabesoone). De totale oppervlakte bedroeg 85 gemeten 148,5 roeden, zijnde 37 ha 80 a 50 ca.

De inkomsten kwamen ook uit de ophaling in de kerk. Volgens een dischboek van 1821 werd de schaal stipt om de veertien dagen *"geligt"* bijna altijd *"ter presentie"* van een dischmeester. In de dorpswinkeltjes stond er meestal een bus. In mei 1821 : *"de aermenbusse geligt ten huuse van Bernardus De Vlieger en er bevonden vier frank en half. De busse geligt ten huuse van Joseph Slabbinck en er bevonden 8*

frank 13 centiem". De armenbussen waren goed beveiligd want in de uitgaven staat soms dat er een nieuw slot aangedaan is. Waarschijnlijk hadden sommige mensen tijdens hun leven beroep moeten doen op den disch en na hun afsterven zien we "ontfangen in de verkoopprijs van de nagelaten goederen van bv. Jacobus Huyge en zijn huisvrouw boven de schuld 56 frank 12 centiem." Dat komt herhaaldelijk voor. Geregeld is er een gift, bv. van een verkoping van "een kalf ten profijte van O.L-Vrouw en de armen"; soms ook een geldelijke gift.

De uitgaven zijn zeer ordelijk opgegeven maar omdat veel familienamen nu nog voorkomen, vermeld ik er geen. Om de veertien dagen was er uitbetaling en deze werden gedaan in het "huis van commune", dus in het gemeentehuis. Veelal staat er geschreven: "gegeven aan ... de som van ..."; dikwijls staat de reden erbij, bv. "6 mei 1821: gegeven aan De som ... voor een half jaar mondkosten". Dit betekende dat die mensen iemand in huis hadden die ze moesten eten geven. Soms staat er "betaling voor een jaar onderhoud van kleren". De koster werd betaald voor het leren van de arme kinderen. De kleermaker werd vergoed voor het maken van kleren voor de armen en voor de kleding van enkele eerste communicanten.

Disch

Boek

*Van oöfthierhe, -Seginnende
met den Jaere 18^{eenen}-tuintig*

Hieronder volgen enkele uitgavenposten:

- Sept. 1821: Gegeven aan een langdurige zieke
 Maart 1822: Betaalt aan suster Clara Denys in het Sint-Jansziekenhuis over het genezen van den hand van Jacobus...
 Juni 17 – 1822: Gelevert een zak aardappels en betaald voor een jaar cheinspacht van zaailand
 Aug. 10 – 1822: Betaelt over het leveren van een fles wijn en vier kannen bruin bier (dit is waarschijnlijk aan een zieke)
 Betaelt over de koop van een steen vlas voor Jacobus... (dit zal zijn om de man aan werk te helpen)
 12 Jan 1823: Betaelt aan Verplancke tot Vyvekapelle over levering van zes spinnewielen en zeven rokken te geven aan verscheidene mensen (op die manier konden die mensen thuis werken en

- iets verdienen).
- 1824 : *Betaelt aan suster Clara Denys in het Sint-Jansziekenhuis voor 15 verpleegdagen van Hubertus...
Betalet aan Joannes Blomme, broodbakker voor het leveren van brood aan arme disgenoten (waarschijnlijk was er wekelijks broodbedeling, sommige staan aangetekend voor 6 of meer stuks. Bakker Blomme woonde in het dorp, nu St.-Kwintensstraat 9, daardoor kreeg het straatje dat een private weg is vanop het kerkplein tot aan Spegelsweg de naam "Bakkersstraatje").*
- Februari 1825: *Betaalt voor koop van vier steen vlas aan 8 schellingen per steen
Iemand werd betaald om geneesmiddelen te halen naar Damme,
Voor het maken van een paar laarsen en helve laarsen
Voor het oppassen van een zieke
Voor een doodskist
Voor de grondbelasting, enz...., enz...*

Hieronder geven wij nog een lijst van 1877-1878:

"Rekening van Bernard Cosyn, kleermaker en winkelier te Oostkerke aan den Disch voor levering aan armen 1877-1878"

(1 el = 70 cm: die maat werd vroeger algemeen aangenomen)

- 16 el geperkt beddegoed	1,10 / el
- 4 grijze katoenen sargien 9/4	3,50
- 50 el baalkatoen 5/4	0,60
- 4 paar knechtjes kloefen	0,54
	0,44
	0,44
	0,26
- 4 paar meisjes kloefen	0,36
	0,34
	0,34
	0,22
- 4 ¾ blauw lijnwaad voor 4 meisjes-schorten	1,10 / el
- 2 paar knechtjes kloefen	0,25
	0,20
- 2 paar meisjes kloefen	0,54
	0,63
- 8 paar kousen knechts en meisjes	1,25 / paar
- 17 el bruin kleedsele katoen voor 4 meisjes	0,58
- 3 el bruine listrine voor onder in de kleedjes	0,44
- 12 el groene samoise (4 meisjes slaaplifven)	0,86
- 2 ¾ gemeen baalkatoen (voering slaaplifven)	0,50
- 9 el mollevel voor knechtsvesten	1,40
- 17 el zwart engelsleer voor knechtebroeken	0,20
- 1 paar kloefen	0,48
- 1 paar vrouw sokken	0,25
- 3,5 el bruin jakkekatoen	0,58

- 1,25 blauw schortelijnwaad	1,10
- 6/4 baalkatoen voor 2 hemden	0,60
- 4 el blauw lint	0,02
- 4,5 el grijs molleton voor 2 baaitjes	1,35
- 8 ons grijs sayette voor kousen	0,18 / ons
- 3 ¾ el rood baay voor 1 onderrok	2 / el
- 3,5 el blauw vlamming (rokkegoed)	1,60 / el
- 1 ¾ el katonnette voor 1 schort	0,80 / el
- 1 sayette mutse	1,25
- 1 wolfe fringedoek	2,35
- 1 gemaakt manshemd	2,64
- 1 liter petrol	0,34
- 1 ons witte stopsayette	0,30
- 1 kilo boter	2,54
- 1 pond zeep	0,26
- 1 kilo rijst	0,48
- 1 roetkaars	0,10
- 1 kilo koffie	3,40
- ½ kilo suikerij	0,30 / kilo
- zout	0,14
- 2 pond poersuiker	0,64 / pond
- 3 soepkasten	0,02 / stuk
- stijfblomme	0,90 / kilo
- 1 pint azijn	0,20 / pint
- 1 pond zeep	0,26 / pond
- sel de sou	0,32 / kilo
- 1 gemaakte onderbroek	1,25
- 2,5 el rood Immersbaay	2,85 / el
- 3, 5 el broekgoed voor broek en ondervest	0,86 / el

Hierbij hebben we enigszins een kort overzicht gegeven van hoe de mensen een 120 jaar geleden leefden, gekleed waren en uit welke stoffen die kleren werden gemaakt, stoffen die nu niet meer geproduceerd worden.

Bronnen:

- Dischboek 1821
- Persoonlijke nota's
- Ligger Dischgronden

1821.

april 26 De Schaele getigt ter presentie van
 p.^r De Meedt, en Daar in bevonden $\text{ƒ} 2.0.0$
 28 Dito outfaen van p.^r cc. Meedt, in golve $28.16.8 \frac{1}{2}$
 30 Dito outfaen van p.^r Meedt, Soepker - - - 1 6 8
 Dito outfaen van p.^r De Meedt - - - 1 14 11
 Dito outfaen van Stadoud. Vaertoud - 0 18 4
 Dito outfaen van Cecilia. Soepker - - - 0 7 0
 27 Dito outfaen van H. De Meedt, - - - 5 0 10 $\frac{1}{2}$

maij 17 De Schaele getigt ter presentie van
 p.^r De Meedt, en bevonden - - - 1 5 0

aug 11 De Schaele getigt ter presentie van
 p.^r De Meedt - - - 2 3 4

18 Dito outfaen den mandact inhoudende

163 fraunc. Doleuimou, mandact - 15 11 1

gher. 16 outfaen van Joseph. Meedt - - 0 18 4

1821. maij 19 outfaen den mandact inhoudende - 18 8 9

22 Dito De Schaele getigt ter presentie van Joseph
 Meedt en Daar in bevonden - - - 2 0 0

$\text{ƒ} 80:11:11$

gelevert door my H. De Meedt Burgmeester

Cecilia van Rode filia P^r oudt 12 jaeren

Wort besteedt met last dat te gaeu tot de bysonge van de
Landes Communie als oock ten Schole als by condition
aengenomen by Adriaen de pre tot een part des liuen schuld
en acht gylt

Det is t. marck + van Aldraen de pre

Mij present J. Jansen

Det is t. gylt ordonnantie van d'welc maesters, L. s. 16. 0.

Mij present
adheis de sietter
de hancoster

Wort besteedt met last ald hier boden door een jaer van 1° may 178
tot 1° may 178 aengenomen by Franck de wyd pelaeer tot twee part
groote (out) Lincit: + van Francois de Wispelaar

J. J. Undermael bestoet op den 29. Julij
tot 1° may 178. die 1° 178
En worden t. langgen oren bij V. j. et 16 gylt en
voor twee ponden gylt. L. s. 0. 0.

Regina de Langhe